

mountainbook

NIZNE TATRY

Bezdroża

ERGO
HESTIA

Autor przewodnika: Krzysztof Magnowski

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Nikolett Kula

Skład: Miron Kokosiński

Koordynacja techniczna: Katarzyna Leja

Opracowanie kartograficzne: Krzysztof Trojan (mapy okładowe), Rafał Błetek (mapy tras),
Miron Kokosiński (profile wysokościowe)

Źródło danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Projekt graficzny serii: Sabina Suchy

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: <https://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
<https://bezdroza.pl/user/opinie/benit1>
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzje.

Wydanie I
ISBN: 978-83-289-0589-4
Copyright © Helion S.A., 2024

Kup książkę

Poleć książkę

Oceń książkę

Księgarnia
internetowa

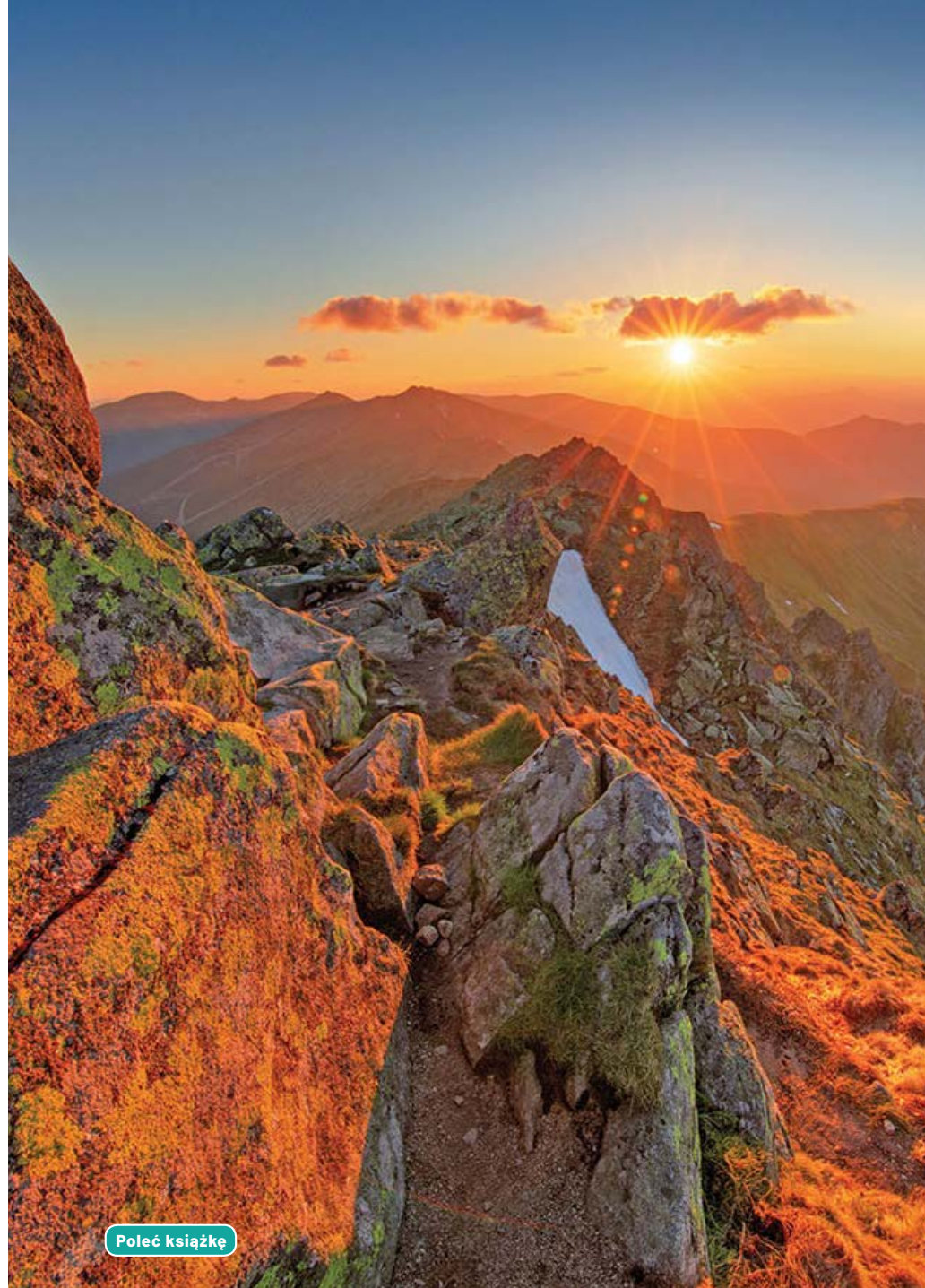

Lubię to!
Nasza społeczność

Spis treści

O przewodniku	7
PRZED WYJAZDEM	11
Informacja praktyczne	12
Dojazd i komunikacja	12
Dokumenty	15
Pieniądze	15
Noclegi	16
Wyżywienie	18
Służba zdrowia	20
Przygotowanie do wycieczki	22
Szlaki w Niżnych Tatrach	24
Sytuacje awaryjne	25
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	29
Nazwa	30
Topografia	32
Budowa geologiczna	36
Przyroda ożywiona	39
Ochrona przyrody	43
Człowiek w Tatrach Niżnych	46
Górnictwo	46
Pasterstwo	52
Zbójnictwo	59
Początki turystyki	63
Słowackie powstanie narodowe	67

TRASY TREKKINGOWE.....	73
Bańska Bystrzyca	74
▲ Szlakiem tradycji górniczych.....	80
Górnictwo w Starohorskich Wierchach	92
▲ Partyzanckie ścieżki.....	94
Dolina Górnego Hronu	100
▲ Głównym grzbieciem pasma Dziumbiera.....	104
Doliny po południowej stronie Tatr Dziubińskich	122
▲ Do najwyższego wodospadu Niżnych Tatr	128
Ružomberk	134
▲ Wapienny olbrzym	136
Atrakcje zachodniej części Liptowa	142
▲ Zachodnim obrzeżem Doliny Demianowskiej.....	144
Dolina Demianowska.....	150
▲ Z widokiem na Liptów.....	152
Liptowski Mikuláš	156
▲ Między wapiennymi skałami	158
▲ Skalne okno i partyzanckie kryjówki.....	164
Liptowski Jan	172
▲ Kraina hal i kosodrzewiny.....	174
Atrakcje wschodniego Liptowa	180
▲ Głównym grzbieciem pasma Królewskiej Hali.....	182
▲ Masyw Vel'kego Boku	194
▲ Na Królewską Halę od północy	202
▲ Wschodni kraniec Niżnych Tatr	210
▲ Pasma Kozich Grzbietów	216
Poprad i Spiska Sobota	222
INDEKS	228

► W dolinie Hučiaiky pod Salatínem

jaskinie i przepaście krasowe, w tym słynna Wielka Lodowa Przepaść (Vel'ká ľadová priepasť) o głębokości 125 m pod szczytem Ohnište. W wapiennej wyspie na południowo-wschodnich stokach Dziumbiera wykształcił się rzadko spotykany **kras wysokogórski**, z mającą ponad 21 km długości Jaskinią Martwych Nietoperzy (Jaskyňa mŕtvych netopierov). Inne ciekawe przykłady obszarów krasowych to: dolina Hučiaiky pod Salatínem, z głębokim kanionem, w którego zboczach można odnaleźć liczne groty; okolice Bystrej, z ozdobioną piękną szatą naciekową Jaskinią Bystrzańską (Bystrianska jaskyňa); oraz Kras Ważecki (Važecký kras) w zachodniej części Kozich Grzbietów, z równie uroczą Jaskinią Ważecką (Važecká jaskyňa).

Ostateczny wygląd niżnotatrzańskim masywom, zwłaszcza w ich wyższych partiach, nadały plejstoceńskie **lodowce**. Powstawały

one w górnych częściach dolin głównie po północnej stronie, stąd charakterystyczne np. dla regionu Dziumbiera i Chopoka asymetryczne ukształtowanie zboczy: od południa opadają one łagodnie, od północy zaś dużo bardziej stromo, pionowymi skalnymi ścianami, rozoranymi żlebami. Pozostałościami działalności lodowców są kotły pod głównym grzbietem (największe pod Derešami, Chopokiem i Dziumbierem, mniejsze m.in. pod Skalką i Chabencem) oraz zespoły moren utworzone z materiału skalnego naniesionego przez masy lodu – z przegrodzenia nimi fragmentu górnej części Doliny Demianowskiej powstało największe jezioro w Niżnych Tatrach, Vrbické pleso. W wielu partiach grzbietu można zobaczyć „kamienne morza”: rozległe rumowiska najczęściej granitowych bloków, powstałe w wyniku wietrzenia mrozowego i rozpadu skał pod wpływem niskich temperatur.

Przyroda ożywiona

Niżne Tatry charakteryzuje typowy dla obszarów górskich piętrowy układ roślinności, odpowiadający zmiennym warunkom klimatycznym i glebowym na różnych wysokościach. Pierwotne zbiorowiska uległy jednak daleko idącemu przeobrażeniu w wyniku działalności człowieka: lasy w niższych partiach zostały w znacznym stopniu wycięte (przy osadach ludzkich karczowano je pod pola uprawne i łąki, w innych miejscach olbrzymie ilości drewna zużywano na potrzeby górnictwa i hutnictwa), w miejsce pierwotnych drzewostanów sadzono monokultury świerkowe (umożliwiające szybkie pozyskiwanie drewna, ale mało odporne na szkodniki i surowe, górskie warunki pogodowe, a obecnie też na

zanieczyszczenia powietrza), górna granica zwartego lasu została sztucznie obniżona, a roślinność na halach w najwyższych partiach mocno zubożona w wyniku intensywnej gospodarki pasterskiej. Zachowały się jedynie fragmenty pierwotnej puszczy o wielogatunkowym składzie, z dominacją drzew liściastych, która kiedyś porastała rozległe obszary w **piętrze pogórza** do wysokości około 650 m n.p.m. Do najcenniejszych należą pozostałości chronione w rezerwach: Příboj (nad Hronem, między Bańską Bystrzycą a Slovenską Ľupčą), gdzie rosną wspaniałe okazy dębu bezszypułkowego (z domieszką dębu burgundzkiego); oraz Hranovnická dubina (na południe od Popradu, we wschodniej części Kozich

► Pole u stóp Niżnych Tatr

Grzbietów), również z doskonale zachowanymi dąbrowami. Wyżej, do wysokości około 1150 m n.p.m. (na stokach północnych) – 1300 m n.p.m. (po stronie południowej), rozciąga się **piętro regła dolnego**. Najbardziej typowe dla niego są lasy bukowe bądź bukowo-jodłowe; na trudniejszym podłożu, np. na piargach lub w zacienionych miejscach od północnej strony, występują jaworzyny (np. w masywie Salatína). **Regiel górny**, z gęstym borem świerkowym, pierwotnie sięgał wysokości 1450–1550 m n.p.m.; pod wpływem intensywnego pasterstwa jego górna granica obniżyła się w wielu miejscach o około 100 m.

► Tatrzańskie kozice

Niegdyś olbrzymie przestrzenie powyżej lasu, do wysokości 1750–1800 m n.p.m., były porośnięte **kosodrzewiną**, jej zarośla jednak również zostały mocno przetrzebione. Najwyższe partie Niżnych Tatr pokrywa **piętro alpejskie** (hal), z górkami łąkami, na których rosną m.in. goryczka kropkowana, urdzik karpacki oraz dębik ośmiopłatkowy, będący reliktem z czasów tuż po ustąpieniu zlodowacenia.

Szczególnie bogata i różnorodna roślinność występuje na skałach wapiennych, budujących boczne grzbiety po północnej stronie Niżnych Tatr. Typowymi **gatunkami wapieniolubnymi** tam rosnącymi są

np. sasanka słowacka, szarotka alpejska oraz skalnica gronkowa. Na silnie nasłonecznionych miejscach, zwłaszcza o południowej ekspozycji, można zobaczyć gatunki **roślin kserotermicznych** (ciepłolubnych), m.in. goryczkę krótkołodygową (Kluzjusa) i astrę alpejskiego. W bukowych lasach rosnących na wapiennym podłożu rośnie zaś największy słowacki storczyk, obuwik pospolity.

Niżne Tatry są najważniejszą ostoją wielu gatunków dużych **ssaków** w Karpatach Zachodnich. Mieszka w nich największa populacja niedźwiedzi brunatnych na Słowacji (według ostatnich danych jest ich około

180–200). Tutejsze lasy przemierzają wilki, rysie, żbiki, lisy, wydry, dziki, jelenie i sarny. W latach 1969–74 w rejonie Skalki wprowadzono 30 kozic, sprowadzonych z Tatr Wysokich; obecnie po niżnotatrzańskich halach biega ich około 150–170 (głównie między Chabencem a Štiavnicą). Licznie występują świstaki: Tatry Dziubierskie zamieszkuje podgatunek świstaka tatrzańskiego, typowy dla wyższych partii Karpat Zachodnich, a w rejonie Królewskiej Hali żyją osobniki pochodzenia alpejskiego, sprowadzone tam w końcu XIX w. Można tu zobaczyć gryzonie górskie: śnieżnika europejskiego, ryjówkę górską i normika tatrzańskiego (inaczej darniówkę tatrzańską). Jaskinie wapiennych części Niżnych Tatr są zamieszkałe przez około 20 gatunków nietoperzy.

Równie imponująca jest liczebność i różnorodność **dzikiego ptactwa**. W Niżnych Tatrach gnieździ się największa liczba orłów przednich na Słowacji (8–10 par). Występują też inne gatunki ptaków drapieżnych, m.in. orlik krzykliwy, sokół wędrowny, kobuz i trzmieljad oraz sowy: w lasach reglaowych mieszkają puszczyk uralski, włochatka zwyczajna i sóweczka, a na skałach największa z sów, puchacz zwyczajny. Góry te są największą ostoją głuszcza zwyczajnego i cietrzewia na Słowacji. W lasach można spotkać kilka gatunków dzięciołów: białogrzbiatego, dużego, czarnego, trójpalczastego i zielonosiniego. Gatunkami typowymi dla lasów liściastych i mieszanych są: pleszka zwyczajna, kowalik, gołąb siniak, muchołówka białoszyja oraz muchołówka mała, dla iglastych natomiast krzyżodziób świerkowy, mysikrólik zwyczajny, sikorka czubatka i sosnowka (także z rodziny sikor). Wilgotne łąki w dolinach są siedliskiem derkacza, można tam zaobserwować bociana czarnego, a nad górkimi potokami także

pluszcza, pliszkę górską i zimorodka. Wyższe partie są zamieszkałe przez gatunki górskie: płochacza halnego, pomurnika, drozda obrożnego, siwerniaka i czeczotkę, gnieźdzącą się w zaroślach kosodrzewiny.

W paśmie Niżnych Tatr można się natknąć na typowe dla Karpat Zachodnich gatunki **gadów**. Na nasłonecznionych skałach często wygrzewa się żmija zygzakowata, z kolei w miejscach podmokłych chętnie przebywa zaskroniec zwyczajny, zaobserwowano też w Niżnych Tatrach gniewosza plamistego. Po skałach w wyższych partiach biega jaszczurka żyworodna, w niższych jaszczurka zwinka, można też w górach czasem zobaczyć padalca. Pospolite są **płazy**: salamandra

plamista, żaba trawna, kumak górski, ropucha szara, traszka karpacka i traszka górską; cieplejsze miejsca o stepowym charakterze zamieszkuje ropucha zielona. W górskich strumieniach pływają **ryby**: pstrąg potokowy i głowacz przegopletwy, pojawił się też pstrąg tęczy, sprowadzony do Europy Środkowej z Ameryki Północnej w 2. połowie XIX w. Obszary wapienne są siedliskiem licznych **owadów**, na czele z niepylakiem apollo, jednym z największych dziennych motyli, o rozpiętości skrzydeł dochodzącej do 8 cm, którego ubarwienie, szaro-białe z czerwonymi i czarnymi plamkami, jest dostosowane do koloru wapiennych skał i porastających je kwiatów.

Ochrona przyrody

Już przed wiekami zdano sobie sprawę, że masowy wyrąb lasów na potrzeby górnictwa i przemysłu hutniczego może szybko doprowadzić do ich wytrzebienia (szacuje się, że na potrzeby kopalni i hut w Starohorskich Wierchach rocznie wycinano około 40 tysięcy drzew na same drewniane konstrukcje podziemne i towarzyszące im budynki, drugie tyle natomiast na wyprodukowanie węgla drzewnego używanego do opalania pieców hutniczych). W 1565 r. cesarz Maksymilian II zdecydował się ogłosić

w Bańskiej Bystrzycy edykt ograniczający w istotny sposób wycinkę oraz wstrzymujący zakładanie nowych kopalni w jej okolicy (tzw. *Constitutio Maximiliana*). W 1769 r. kolejne regulacje wydała Maria Teresa.

W XIX w., wraz z coraz większym zainteresowaniem naturalnymi walorami krajobrazu i stopniowym rozwojem turystyki, pojawiły się pierwsze postulaty ochrony najcenniejszych partii Niżnych Tatr ze względu na ich wartość przyrodniczą i urodę. Propagatorami objęcia ochroną najpiękniejszych form

► Świstak, gryzoń chroniony m.in. w Niżnych Tatrach

skalnych oraz krasowych jaskiń z ich bogatą szatą naciekową byli m.in. Gregor Berzeviczy (1763–1822), właściciel Wielkiej Łomnicy na Spiszu, aktywny działacz społeczny i polityczny; Gašpar Fejérpataky-Belopotocký (1794–1874) z Liptowskiego Mikuláša, pierwsza osoba organizująca wyprawy na Krywań w Tatrach Wysokich, ale też do dolin: Demianowskiej i Jańskiej; oraz wybitny geolog, Dionýz Štúr – bardzo długo jednak ich apele nie zostały zrealizowane. Pierwszym

oficjalnym rezerwatem przyrody w rejonie Niżnych Tatr był utworzony w 1895 r. **Príboj nad Hronem** na wschód od Bańskiej Bystrzycy, chroniący dobrze zachowany las dębowy. Dla rozwoju idei ochrony przyrody na terenie ówczesnych Węgier ogromnie przysłużył się Károly Káan (1867–1940), absolwent Akademii Górniczo-Leśnicznej w Bańskiej Szczawnicy, naczelny administrator lasów węgierskich, aktywny działacz Magyarországi Kárpát Egyesület (Węgierskiego

Towarzystwa Karpackiego), który od 1907 r. opracowywał dla ministerstwa rolnictwa kompleksowy program ochrony najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym obszarów w kraju – wśród nich znalazły się też Niżne Tatry.

Po powstaniu niepodległej Czechosłowacji w 1918 r. władze młodego państwa utworzyły Vládny komisariát na ochranu pamiatok na Slovensku, na którego czele stał słynny architekt, Dušan Jurkovič – celem instytucji było opracowanie zasad ochrony najcenniejszych zabytków oraz obszarów przyrodniczych (na czele z Tatrami, Niżnymi Tatrami i Pieninami). Pod jej nadzorem powstawały kolejne plany, koncepcje i projekty aktów prawnych, mające unormować kwestie ochrony szczególnie wartościowych fragmentów Niżnych Tatr. W 1921 r. stworzono zarys zarządzenia ministerialnego o ochronie jaskiń lodowych lub z szatą naciekową jako będących pod szczególną opieką państwa. W tym samym roku na zjeździe botaników w Pradze przedstawiono „Plán na zriadenie prírodnej rezervácie w Nížkych Tatrách” („Plan utworzenia rezerwatów przyrody w Niżnych Tatrach”), według którego miano objąć ochroną rezerwatową duże partie Tatr Dziumbierskich. W następnych latach powstawały kolejne propozycje i projekty ochrony zarówno całych Tatr Niżnych, jak i ich fragmentów, do II wojny światowej żadne z nich nie zostały jednak zrealizowane.

Po II wojnie światowej udało się utworzyć dwa rezerваты w podnóży Niżnych Tatr: **Sliačske travertíny** w 1951 r., z zespołem trawertynowych skałek, pomiędzy którymi tryskają liczne źródła mineralne oraz mofety (wyziewy dwutlenku węgla); i **Bodický rybník** w 1952 r., u wylotu Doliny Demianowskiej na południe

od Liptowskiego Mikuláša, w którym są chronione zbiorowiska łąkowe. Opracowywano też kolejne studia, ekspertyzy i plany ochrony. W latach 1965–66 grupa badaczy przedstawiła projekt „Ďumbierskeho národného parku”, którego obszar miał obejmować początkowo ponad 26 tysięcy ha. Na jego podstawie stworzono bardziej szczegółowe analizy poszczególnych stref, wyróżniając te, które miałyby zostać poddane ścisłej ochronie oraz takie, w których panowałyby mniej restrykcyjne rygory.

Ostatecznie **Park Narodowy Niżne Tatry** (Národný park Nízke Tatry, w skrócie NAPANT) został powołany, po wielu latach prac przygotowawczych, w 1978 r. Pierwotnie obejmował on ponad 81 tysięcy ha, jego otulina zaś kolejne 124 tysiące ha – był to największy obszar podlegający ochronie w całej Czechosłowacji. Po przemianach społeczno-politycznych w 1989 r. i następnie rozpadzie kraju w 1993 r., w wyniku związanych z nimi zmian prawno-ekonomicznych nastąpiła konieczność uregulowania spraw własnościowych na niektórych obszarach i relacji z właścicielami gruntów. W rezultacie teren Parku został w 1997 r. pomniejszony. Obecnie jego rozmiar to 72 842 ha, natomiast otulina rozciąga się na dalszych 110 162 ha. Jest to największy z parków narodowych Słowacji. Nie stanowi on jednak zwartej całości – z jego obszaru została wyłączona droga przez przełęcz Čertovica i spore fragmenty w granicach administracyjnych leżących przy niej miejscowości. Około 6% powierzchni Parku podlega ścisłej ochronie w ramach rezerwatów. Siedziba dyrekcji Parku Narodowego Niżne Tatry mieści się w Bańskiej Bystrzycy, a jego symbolem jest największy karpacki drapieznik, niedźwiedź brunatny.

Skalne okno i partyzanckie kryjówki

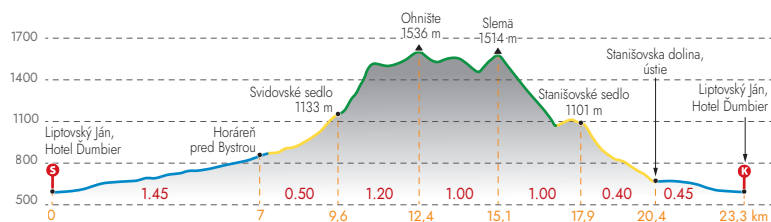
Najważniejszą atrakcją trasy jest góra Ohnište z malowniczym kompleksem wapiennych baszt i turni pod szczytem, wśród których są ukryte: największe skalne okno na Słowacji oraz wylot głębokiej przepaści wypełnionej lodem (na ich odszukanie trzeba przeznaczyć dodatkowe 45 min). Miłośników najnowszej historii usatysfakcjonują liczne pamiątki z czasów słowackiego powstania narodowego. Wisienką na torcie będzie tego dnia Jaskinia Staniszowska. Wiele atrakcji oferuje wreszcie Liptowski Jan, będąca naszym punktem wypadowym miejscowość z licznymi zabytkami i kompleksem kąpielisk.

1 dzień 23,3 km typ:

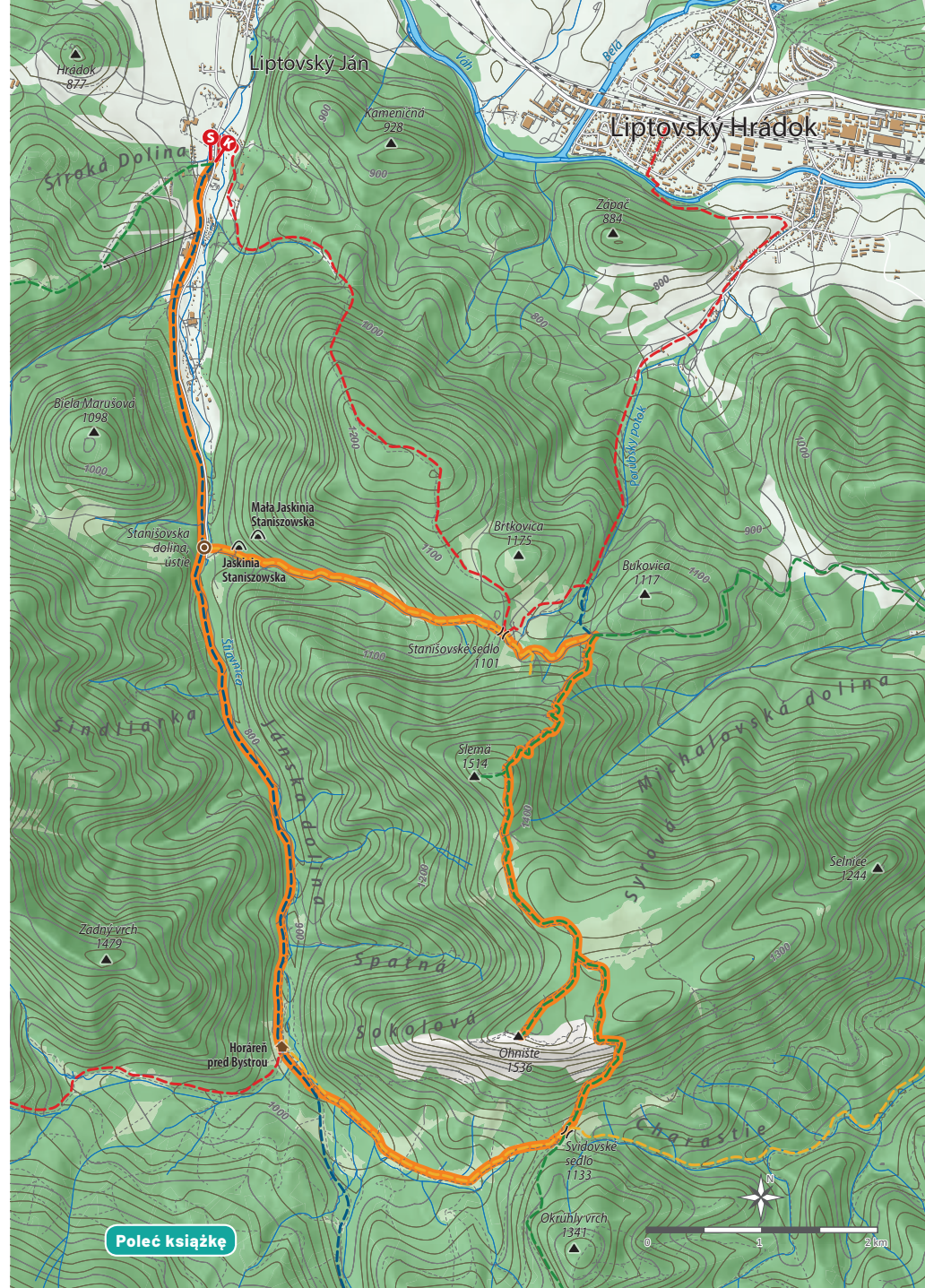

Liptowski Jan • skrzyżowanie szlaków
Horáreň pred Bystrou • przełęcz Svidovské sedlo • Ohnište • Slemä • Jaskinia
Staniszowska • Liptowski Jan

- 1072 m
- 7.20 h
- wysoki
- trasa z wariantem przejścia

Kup książkę

Poleć książkę

00.00 h

Zaczynamy w południowej, uzdrowskiej części

Liptowskiego Jana (Liptovský Ján), na skrzyżowaniu szlaków przy przystanku obok dużego parkingu na wprost hotelu Ďumbier. Znaki czerwone biegną stąd przez chwilę na północ i następnie skręcają w prawo na zbocza Smrekovicy, zielone wspinają się na zbocze Poludnicy, my zaś podążamy za niebieskimi na południe w górę Doliny Jańskiej. Po chwili przechodzimy przez drewnianą bramę, symbolicznie oznaczającą wejście do doliny, za którą umieszczono kilka tablic informacyjnych — warto się przy nich zatrzymać na chwilę, żeby zapoznać się z najciekawszymi aspektami przyrody Niżnych Tatr.

Po minięciu kolejnych domów wczasowych (w tym ośrodka Bystrá dla pracowników słowackiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych) oraz **pomnika partyzanckiego** po lewej wkraczamy w las i po 35 min dochodzimy do skrzyżowania i niewielkiego parkingu pod **Jaskinią Stanisławską**; w lewo odbija tutaj żółty szlak, którym będziemy później wracać. Kończy się tu ogólnodostępna część drogi. Za barierką uniemożliwiającą wjazd samochodom, po lewej stronie szosy, znajduje się wywierzysko. Kamieniste brzegi płynącego dnem doliny potoku Štiavnica są wymodelowane przez niesiony wodą materiał skalny.

Po 25 min marszu dalej niebieskim szlakiem słyszymy głośny szum spienionej Štiavnicy, wypływającej z **wywierzyska Hlbokô**,

nad które możemy zejść ścieżką prowadzącą po skosie w prawo w dół. Granitowe głazy widoczne na dnie koryta rzeczno zostały przetransportowane w to miejsce z górnych części doliny przez lodowiec. Wytryskująca z wywierzyska z szybkością ok. 500–1000 l na sekundę woda wypływa z rozległego systemu skalnych korytarzy (połączonych z zespołem Hypmanovych jaskýň), do którego dostała się ona z kilku ponorów na stokach Krakovej holi. Nurkom jaskiniowym, którzy weszli przez otwór wylotowy, udało się zbadać ponad 350 m podziemnych przestrzeni i przepłynąć przez 4 syfony, zanim dotarli do piątego, niemożliwego do przebycia.

Wróciwszy na szosę, podążamy dalej wzdłuż doliny pomiędzy zalesionymi

zboczami, w których znajdują się wejścia do kolejnych jaskiń, m.in. liczącej ponad 11 km długości **Jaskini złomisk i Medvediej** powyżej.

1.45 h

Szlak wychodzi na wielką polanę, na której przycupnęła

leśniczówka Horáreň pred Bystrou. Na wprost są widoczne zorane żlebami, skalne ściany Dziumbiera i odbiegających od niego grzbietów. W prawo czerwone znaki kierują się ku przełęczy Javorie pod Krakovą hol'ą, my natomiast idziemy stąd w lewo szlakiem żółtym. Przez chwilę asfaltową szosą, szybko przechodzącą w szutrową drogę, przez mostek, za którym towarzyszące nam dotąd niebieskie znaki odbijają w prawo, prowadząc

► Wywierzysko Hlbokô

DOLINA JAŃSKA

Licząca 18 km długości Dolina Jańska (jánska dolina) jest jedną z najdłuższych dolin walnych Niżnych Tatr. Utworzył ją potok Štiavnica, który zaczyna swój bieg wysoko na południowo-wschodnich stokach Dziumbiera i następnie, zataczając łuk, kieruje wody ku północy, przemieszczając się pomiędzy granitowymi a następnie wapiennymi masywami, by za Liptowskim Janem ujść do Wagu.

Niezwykle ciekawe i efektowne są partie wypreparowane w wapieniach, między ramieniem łączącym Krakovą hol'ę z Poludnicą a grzbietem idącym od wierzchołka Ohnište przez Smrekovicę. Można tu znaleźć wiele form krasowych: ponorów i wywierzysk oraz jaskiń, których dotąd poznano około 250. Do najciekawszych należą: opisana dalej **Jaskinia Stanisławska**; najgłębsze na Słowacji **Hypmanove jaskyne** na wschodnich stokach Krakovej holi; oraz **Jaskyňa złomisk** w zboczu grzbietu schodzącego od Krakovej holi przez Zadný vrch, która liczy 11 248 m długości (jest najdłuższą jaskinią Doliny Jańskiej i siódmą w kraju) i 148 m głębokości.

W niektórych miejscach przy wywierzyskach osadziły się trawertyny. Na okolicznych stokach rośnie wiele rzadkich i cennych gatunków roślin: tłustosz alpejski, aster alpejski, lilia złotogłów, sasanka słowacka, szarotka alpejska, szafran spiski i pierwiosnek lyszczak.

Od XVI do XIX w. prowadzono w Dolinie Jańskiej intensywne prace górnicze, wydobywając głównie rudę żelaza (obrabianą w Liptowskim Gródku). Do dziś można odnaleźć wejścia do dawnych sztolni, pozostałości hałd i górniczych ścieżek (np. na stokach Kráľički).

stąd dalej wzdłuż górnej części doliny do schroniska gen. M. R. Štefánika pod Dziumbierem.

Łagodnie wznoszącą się trasą idziemy przez las i następnie polanami, nad którymi górują z lewej, niczym najeżone zęby wystające ponad korony świerków, rzędy wapiennych skał na grzbiecie Ohnište. Przy **drogowskazie Púchalky** droga, którą prowadzi dalej szlak rowerowy, skręca w prawo, my zaś wstępujemy na wąską ścieżkę biegnącą przez łąkę w lewo pod górę.

2.35 h

Szerokie siodło **przełęczy Svidovské sedlo** (1133)

pokrywa rozległa polana, z której możemy podziwiać potężny masyw Dziumbiera z odchodzącym od niego na południe grzbietem na Krakovą hoľ oraz, po przeciwnej stronie, Veľ'ký Bok w paśmie Królewskiej Hali. Znajdują się tu **pomnik partyzancki** i, nieco powyżej, wiatra

z łąkami. Żółte znaki schodzą na wprost do leżącej w Bocianskiej dolinie Malužiny.

Skręcamy w lewo i wstępujemy na zielony szlak, biegnący z Rovnej holi, mijamy przydrożne źródelko i zaczynamy stromo wspinąć się leśną ścieżką, aż osiągniemy grzbiet Ohnište. Szczytowe wypłaszczenie porasta wielka, ukwiecona **Predná Poľana**, na której rosną m.in. żółte kwiaty pełnika alpejskiego. Idziemy jej skrajem do **skrzyżowania Pod Ohnišťom** i skręcamy w lewo na odbicie szlaku oznaczone zielonymi trójkątami.

3.55 h

Wijącą się między drzewami i gęstymi zaroślami ścieżką

docieramy na zbudowany z wapieni i dolomitów szczyt **Ohnište** (1536), ze stromymi urwiskami skalnego miasta poniżej. Na wapiennym podłożu rosną m.in. skalnica gronkowa i szarotka alpejska. Cały wierzchołek oraz pierwotne świerkowe lasy na zboczach są chronione jako **rezerwat**

WARIANT DO SKALNEGO OKNA I WIELKIEJ LODOWEJ PRZEPAŚCI

Z wierzchołka Ohnište idziemy na zachód nieznakowaną, ale wyraźną ścieżką prowadzącą najpierw prosto, po chwili schodzącą w lewo poniżej najwyższego rzędu grzbietowych skał i następnie biegnącą u ich stóp w prawo. W ciągu 10 min docieramy nią do Okna: jednej z najbardziej charakterystycznych i znanych kamiennych formacji w Niżnych Tatrach – efektownej, 15-metrowej skały z prześwitem mającym 10 m wysokości, będącej największą skalną bramą na Słowacji, dobrze widoczną nawet z niektórych miejsc w Dolinie Jańskiej. W drodze powrotnej natomiast, zamiast wspinąć się spod skał na grzbietową ścieżkę, możemy podejść pod sam główny szczyt, by między skalistymi basztami odnaleźć wylot Wielkiej Lodowej Przepaści (zwanej też Wielką Lodową Studnią; Veľ'ká ľadová priepasť): głębokiej na 125 m, krasowej czeluści, na której dnie znajduje się 15-metrowej wysokości lodowy stożek. Na spacer w celu odszukania obu atrakcji (bardzo ostrożny, gdyż znajdują się one poza znakowanymi szlakami) potrzebujemy dodatkowo około 45 min.

▶ Skalne okno pod szczytem Ohnište

przyrody Ohnište. Z krawędzi szczytowej skały (zalecana duża ostrożność!) jak na dłoni widać majestatyczne, olbrzymie masywy Dziumbiera i Chopoka, grzbiet idący od nich przez Rovną hoľ na wprost nas na przełęcz Svidovské sedlo nisko pod nami, bardziej na lewo pasmo Królewskiej Hali z wyróżniającą się w nim Homôlką i z tytu wzniesienia Murańskiej Planiny.

Ze szczytu wracamy tą samą ścieżką do głównego szlaku i skręcamy w lewo, by po kwadransie wyjść na **Zadną Poľanę** na siodle szerokiego obniżenia. Na wprost nas wznosi się Slemä z wierzchołkiem ozdobionym wieńcem wapiennych skałek, zza której, po prawej, wyrastają zachodniotatrzańskie szczyty: Raczkowa Czuba, Starorobociański Wierch oraz Bystra z Błyszczem. Wkraczamy w las i, minawszy słupek oznaczający **przełęcz Michalovské sedlo**, zaczynamy podejście.

4.55 h

W ciągu 20 min wychodzimy na szczyt **Slemä** (1514).

Krótkie, 2-minutowe odbicie, oznaczone zielonymi trójkątami, wyprowadza nas na polankę z **pomnikiem partyzanckim** i szczątkami radzieckiego samolotu Li-2, lecącego z lotniska w Iwniczu na pomoc słowackim powstańcom i zestrzelonego przez niemieckiego myśliwca 13 października 1944 r. Zginęło wówczas 19 osób: 6 radzieckich członków załogi oraz 13 żołnierzy z 2. Czechosłowackiej Brygady Spadochronowej. Ich zwłoki pochowano z wojskowymi honorami w Niżnej Bocy, a po zakończeniu II wojny światowej ekszumowano i przeniesiono do mauzoleum na wzgórzu Háj pod Liptowskim Mikułaszem. Przy upamiętniającym ofiary katastrofy pomniku odbywają się uroczystości w rocznicę wybuchu powstania 29 sierpnia. Z miejsca tragedii rozciągają się, pomiędzy

ODDZIAŁY PARTYZANCKIE W DOLINIE JAŃSKIEJ

Jesienią 1944 r., od września do końca października pomiędzy dolinami Jańską i Bociąską operował partyzancki oddział o nazwie „Pohronsko-Liptovský” (od końca września „Liptovský”), który przeprowadzał w okolicy liczne akcje dywersyjne, atakując niemieckie transporty, miejsca zakwaterowania hitlerowskich oddziałów oraz wysadzając tory kolejowe, mosty i wiadukty w rejonie Liptowskiego Mikuláša i Liptowskiego Gródka. Po zajęciu Malużiny przez Niemców 25 października 1944 r. partyzanci wycofali się, ale wkrótce, na początku grudnia 1944 r., niektórzy z członków powyższego oddziału (razem z żołnierzami zgrupowania „Kosatec”) sformowali kolejny, „Za osłobodenie Slovenska”. Główna siedziba znajdowała się na wzgórzu **Brtkovica** na północ od Slemy, gdzie powstał rozbudowany system ziemianek, bunkrów i stanowisk artyleryjskich, połączonych ze sobą i z siedzibą sztabu w domu Eugena Haasa na obrzeżach Liptowskiej Porúbki liniami telefonicznymi. Partyzanci przeprowadzali stąd ataki na obsadzone przez Niemców punkty, a pod koniec stycznia 1945 r. brali udział u boku Armii Czerwonej w walkach o wyzwolenie okolicznych miejscowości.

► Wrak radzieckiego samolotu Li-2 w okolicach szczytu Slemä

Kup książkę

drzew, ograniczone widoki na Dziumbier, Krakovą hoľę i Tatry Zachodnie.

Powróciwszy na zielony szlak, kierujemy się w lewo i po pół godzinie strome go zejścia, mijając ukryte wśród drzew wapienne skałki, docieramy do **partyzanckiego bunkra**, zrekonstruowanego latem 2021 r. przez wolontariuszy. Poniżej niego rozłożyła się wielka polana, przyozdobiona kwiatami wierzbowki koprzyticy, z której rozciągają się fantastyczne widoki na Smrekovicę, Kotlinę Liptowską i łańcuch Tatr. Na **skrzyżowaniu Brtkovica**, w jej dolnej części, opuszczamy znaki zielone i wstępujemy na biegnący w lewo, szutrową drogą, żółty szlak, którym w ciągu kwadransa docieramy do kolejnej polany, ze stojącym na niej samotnym domem. Tam skręcamy w lewo na odbicie oznaczone żółtym trójkątem, idąc najpierw połą drogą, a po kilkudziesięciu metrach, obok wysokiego świerka, schodząc z niej w prawo na wąską, wspinając się pod górę, ścieżkę. Po 5 min jesteśmy obok ledwo widocznego zza drzew po lewej stronie, ukrytego w ziemi, **bunkra partyzanckiego Brtkovica**. Wróciwszy na szlak omijamy niewielkie skupisko domków letniskowych po prawej. Przez chwilę żółtym znakiem towarzyszą czerwone, które jednak na **przełęczy Stanišovské sedlo** (1101) odbijają w prawo, w stronę Smrekovicy.

6.35 h Schodząc, na przemian lasem i malowniczymi polanami, ścieżką prowadzącą wzdłuż Stanišovskiego potoku, osiągamy Dolinę Jańską przy **Jaskini Stanisławskiej** (Stanišovská jaskyňa). Razem z kilkoma sąsiednimi jaskiniami stanowi ona część rozległego podziemnego systemu, wyłobionego w wapiennych skałach przez wody potoku Štiavnica. Jaskinia była znana i odwiedzana co najmniej od średniowiecza.

Poleć książkę

W 1720 r. eksplorował ją Georg Buchholtz młodszy (ewangelicki duchowny i nauczyciel, jeden z pierwszych badaczy przyrody Tatr i Niżnych Tatr), a w 1736 r. opisał ją w swoim dziele poświęconym geografii Królestwa Węgierskiego uczonej Matej Bel. Jaskinia ma 3168 m długości. Ponieważ znalazło w niej schronienie kilka gatunków nietoperzy, jest ona chroniona i niedostępna dla ruchu turystycznego; zwiedzać za to można położoną obok **Małą Jaskinię Stanisławską** (Malá Stanišovská jaskyňa), mającą 871 m długości — udostępniona trasa liczy 177 m (wszelkie praktyczne informacje dotyczące wejścia do niej są na stronie <http://www.stanisovska.sk>).

7.20 h

Znaną nam już drogą wracamy do **Liptowskiego Jana**.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

DOJAZD

Do Liptowskiego Jana dojeżdża wiele autobusów z Liptowskiego Mikuláša. Z Liptowskiego Gródka można się dostać albo bezpośrednio kursami (kilkę dniennie), albo przesiadając się w Uhorskiej Vsi na jedno z licznych połączeń z Liptowskiego Mikuláša. Niedaleko, niecałe 2 km od centrum miejscowości, znajduje się stacja kolejowa we wsi Podtureň przy bogumińsko-koszyckiej linii kolejowej (łączącej m.in. Ružomberk z Popradem), na której jednak zastrzymują się tylko lokalne pociągi.

WYŻYWIENIE

Na trasie wycieczki nie przechodzimy obok żadnych miejsc, w których można kupić jedzenie.

Kup książkę

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

NIŻNE TATRY

Niżne Tatry bywają traktowane przez miłośników „prawdziwych” Tatr po macoszemu. Niestłuszenie: co z tego, że nieco niższe, są za to rozleglejsze i (poza kilkoma miejscami) znacznie mniej rozdeptane przez turystów. To kraina wyniosłych hal i przepastnych lasów, ciekawostek krasowych i śladów dawnego życia: pasterskich płajów i zapomnianych sztolni górniczych. Można po nich wędrować wiele dni z namiotem lub w oparciu o schrony i schroniska, a zawsze – z dalekimi widokami na... Tatry. A po zejściu w doliny poznawać regionalną kulturę i kuchnię. Zapraszamy na szlaki jednych z najbardziej atrakcyjnych gór Słowacji!

15 PROPOZYCJI
WYCIECZEK

SZCZEGÓŁOWE
MAPY

PROFILE
WYSOKOŚCIOWE

OPISY ATRAKCJI
KRAJOZNAWCZYCH

Bezdroża

Księgarnia internetowa:
<https://bezdzoza.pl>

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <https://bezdzoza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <https://bezdzoza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <https://bezdzoza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdzoza@bezdzoza.pl
<https://bezdzoza.pl>

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-289-0589-4

9

788328 905894

cena: 67,00 zł